

ЛОЗАРСТВОТО И ВИНАРСТВОТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА - СОСТОЈБА И ТРЕНДОВИ

*Боримир Војноски,
Ана Серафимовска,
Горан Миланов,
Виолетта Димовска,
Климе Белески**

Во Македонија виновата лоза почнала да се одгледува под доминацијата на средоземноморските цивилизации, а најголемо влијание имала Римската империја. Во Византискиот период (до VII век) и во времето на словенската доминација, традицијата за одгледување на виновата лоза продолжува. За време на Турската империја (од XIV до XX век) лозарството и винарството во Македонија доживува стагнација и промена на сортиментот. Во ова време под влијание на исламската религија најмногу се одгледувани трпезните сорти. На почетокот на XX век, виновата лоза е застапена на површина од 30.000 ha во Македонија која до 1914 година целосно е уништена од филоксерата. Следува обнова на лозарството и тренд на пораст на површините под винова лоза при што максимумот е достигнат во 1981 година, кога се регистрирани 38.759 ha.

Успешноста на лозарството и винарството пред сè е условена од постоењето на поволни агроеколошки услови, а тие во Република Македонија се токму такви и овозможуваат непречено и квалитетно одгледување голем број сорти, како трпезни така и вински.

Климатскиот тип на Република Македонија се формира под влијание на медитеранската, континенталната и локалната планинска клима. Континенталната клима своето влијание го манифестира низ течението на реката Вардар, сè до Демир Капија и реката Струмица, односно Струмичкото поле. Влијанието на изменетата медитеранска клима се чувствува низ целата должина на реката Вардар сè до Скопје, на север. Високите планински масиви на запад претставуваат природна пречка која го оневозможува влијанието на топлите

* Д-р Боримир Војноски, научен советник, Земјоделски институт-Скопје, д-р Ана Серафимовска виш научен соработник, Земјоделски институт-Скопје, д-р Горан Миланов научен соработник, Земјоделски институт-Скопје, д-р Виолета Димовска виш научен соработник, Земјоделски институт-Скопје, д-р Климе Белески, научен соработник, Земјоделски институт-Скопје

струи од Јадранското Море и покрај неговата непосредна блискост. Континенталната клима е карактеристична за западна и источна Македонија, додека изменетата медитеранска клима започнува да влијае од крајниот југ - Гевгелија и Струмица, па сè до централниот дел - Велес, со што ги опфаќа површините на повардарскиот реон.

Како резултат на влијанието на овие климатски услови, лозарството во Република Македонија е поделено во три лозарски реони и тоа: пчинско-осоговски, повардарски и пелагониско-полошки реон. Овие три реони се поделени на 16 виногорја. Сите три реони се карактеризираат со специфични климатско-почвени услови, кои се предуслов за избор на сортиментот при подигање нови лозови насади. Генерално во повардарскиот реон климатско-почвените услови се погодни за одгледување трпезни сорти и сорти за производство на црвени вина, а пчинско-осоговскиот и пелагониско-полошкиот реон за одгледување сорти за производство на бели вина. Производството во лозарските реони и виногорја е со различен интензитет. Тиквешкото виногорје е главен производител на винско грозје и вино. По него, следат гевгелиско-валандовско виногорје, скопското виногорје, велешкото виногорје и струмичкото-радовишкото виногорје.

Виновата лоза во Македонија се одгледува на површина од 21.312 ха (2007) што претставува намалување за 24% во однос на 1997 година, кога се регистрирани 28.077 ха. Од нив 70% се вински сорти и 30% трпезни сорти. Постои сортна листа од 54 препорачани и одобрени сорти и подлоги. Во тек е изработка на национален лозов катастар со кој точно ќе бидат евидентирани површините под лозови насади и структурата на сортиментот според лозарските единици. Белите вински сорти имаат висок процент на учество (50%) иако генерално повеќето од виногорјата имаат услови за одгледување на црвените вински сорти. Од белите вински сорти најзастапена е сортата смедеревка, а со помал процент се застапени шардоне, жилавка, италијански ризлинг, рајнски ризлинг, белан и др.. Од црвените вински сорти, лидер е сортата вранец, а застапени се и интернационалните сорти каберне совинјон, мерло, бургундец црн и др.. Застапени се и трпезните сорти со различен период на созревање. Најзастапени се сортите афус али, кардинал, рибиер, мускат италија, мускат хамбург и бело зимско. Трпезните сорти во одредени виногорја каде што има предност за нивно одгледување во однос на поволните климатски услови, недоволно се застапени. Сè уште не постои систем за стандардизација, конфекционирање и пакување на трпезното грозје. Постојат 11 ладилници со вкупен капацитет за чување на трпезното грозје од 31.000 t. Повеќето од нив се во амортизирана состојба и застарена технологија за разладување и чување на трпезното грозје.

Во Македонија во 1997 година, произведено е 258.360 t грозје споредено со 2007 година кога беа произведени 209.701 t грозје.

Во Македонија постојат 64 винарски визби, лоцирани во главните лозарски реони. Бројот на регистрираните винарски визби е зголемен повеќе од двапати споредено со 2003 година, кога имаше само 28. Капацитетот на винарските визби во Македонија во 2008 година изнесуваше околу 2 милиони хектолитри. Просечното годишно производство на вино изнесува околу 900.000 хектолитри.

За успешно и стабилно лозарство и винарство во иднина, неопходно е да се

изврши климатско зонирање и правилен распоред на сортите според лозарските единици. Потребно е воведување унифицирани системи на одгледување и интензивен индустриски карактер на производството. Посебно внимание треба да се посвети на зголемувањето на површините со трпезни сорти, со воведување стандарди за квалитет и центри за пакување. Потребно е да се изврши ревитализација на автохтоните и локалните сорти со формирање на матични насади со селектиран, сертифициран саден материјал. На тој начин ќе се придонесе за создавање на автентичност македонските вина и формирање тип македонско вино, препознатливо на светскиот пазар.